

Op maandag 16 oktober was het heerlijk herfstweer en werden journalisten, minister en commissieleden buiten van harte welkom geheten door een groep basisschoolkinderen bij het Gymnasium Novum in Voorburg. Ze droegen grote blauwe borden met historische platen en andere afbeeldingen van bijvoorbeeld een gasvlam, naar later bleek waren dit de 50 onderwerpen die waren gekozen voor de canon van Nederland.

JOKE NOORDSTRAND

En toen de canon. Wat nu?

Frits van Oostrom, de voorzitter van de commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon vertelde later dat de canon vooral bedoeld was voor basisschoolleerlingen.

De vriendelijke sfeer buiten bleef ook binnen voortduren. Er waren allerlei versnaperingen en vanwege de feestelijke gebeurtenis hadden verschillende commissieleden ook vrouw en kinderen meegenomen. Daarnaast waren er journalisten, vertegenwoordigers van diverse (onderwijs)instellingen en een flink aantal ambtenaren.

Tijdens de overhandiging van het tweedelige rapport aan de minister betoogde Van Oostrom dat de canon, net als het Nederlandse volk, aan veranderingen onderhevig is. Er kunnen nieuwe onderwerpen worden toegevoegd en er kunnen onderwerpen af.

Bij het overzicht van de 50 items viel op dat het om zeer ongelijke grootheden ging: bijvoorbeeld Napoleon, de multiculturele maatschappij en de Amsterdamse grachtengordel. Kortom op het eerste gezicht een rommeltje met als enig kader dat ze allemaal in de tien tijdvakken waren geplaatst.

De commissie heeft geprobeerd zoveel mogelijk helderheid en transparantie in haar handelen te scheppen. Op de website entoen.nu die werd gepresenteerd, is alle ruimte voor discussie en uitbouw.

Naast vensters met informatie bij de 50 items en allerlei suggesties is er nog veel leeg. Nu is de beurt aan het Nederlandse volk om alles te bekijken, daarover haar mening te geven en informatie toe te voegen door tekst, foto's of andere bronnen beschikbaar te stellen.

De enige dissonant op deze middag was mevrouw Maria van der Hoeven, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Behalve het in de lucht houden en onderhouden van de website deed ze geen enkele toezegging om de voorstellen van de commissie te faciliteren en schoof ze alles door naar het nog te kiezen nieuwe kabinet.

Een vraag voor Kleio is wat de canon op dit moment aan het voortgezet onderwijs te bieden heeft. Hierbij een eerste inventarisatie.

Bij welke vakken in het vo?

De canon is niet specifiek op een vak gericht maar probeert vakoverschrijdend te zijn, het zou qua inhoud passen binnen de vakken: aardrijkskunde, geschiedenis, economie, levensbeschouwing ofwel het leergebied mens en maatschappij en daarnaast aansluiting hebben bij Nederlands, kvv, en natuurkunde.

Echter, negentig procent van de onderwerpen komt al automatisch in meer of mindere mate binnen het vak geschiede-

nis aan bod. Als je dan Pluk van de Petteflet op de basisschool hebt gelezen en een keer naar het Planetarium in Franeker bent geweest ben je zeker canon-proof. Maar daarover hoeft je je geen zorgen te maken want de items van de canon zijn al in de huidige leerdoelen verwerkt verzekerde de minister en hoeven derhalve niet apart te worden behandeld.

De wandkaart

Een van de aanbevelingen van de commissie is een mooie stevige wandkaart met daarop plaatjes van de 50 items die dan vervolgens in alle scholen komt te hangen. Het formaat hangt af van het type school. Doel is om de tijdsorde aan te brengen en de beelden te laten inslijpen. Het besef van tijd dat historici op tijdbalken en tijdlijnen proberen weer te geven heeft de commissie niet nagevolgd. Dat is ook lastig want dan krijg je bijvoorbeeld na de hunebedden van die grote lege stukken.

Een papieren poster is inmiddels te krijgen. De invoering van de duurzame kaart wordt aan het volgende kabinet overgelaten.

De schatkist

De canon-commissie stelt voor dat iedere school een 'schatkist van Nederland' krijgt met daarin replica's die bij de 50

items horen. Geschiedenis hoort volgens de commissie immers tastbaar te zijn. Het zou mooi zijn als de schatkist op de boekenkast van Hugo de Groot zou lijken. Enkele suggesties van wat er in zou kunnen:

Hunebedden: vuistbijl, trechterbeker;
Slavernij: plattegrond van een slavenschip, ketenen, een slavenarmband.
De grondwet: exemplaar van de huidige grondwet.
De Stijl: Stijl-asbak, Mondriaan-ovenwagent of Rietveld-placemat.
De gasbel: een voorlichtingsfolder van de NAM.

Website entoen.nu

De website is bedoeld als communicatiemedium en is voor een 'groeierende website' al vrij ver ontwikkeld. Op dit moment staat er vooral informatie op voor docenten en geïnteresseerden. Je wordt overal op de site uitgenodigd extra info en bronnen toe te voegen en je mening te geven. Daardoor is ze zeer laagdrempelig en toegankelijk geworden.

Het is de bedoeling dat de website in de toekomst ook geschikt wordt gemaakt voor leerlingen. Wat kun je er op dit moment vinden?

- alle 50 onderwerpen met plaatjes en informatievensters;
- vertakkingen met adviezen over hoe een onderwerp op de basisschool en hoe het binnen het voortgezet onderwijs aangepakt kan worden.

- Een vertakking met een relatie met het heden en een lijstje met items voor de schatkist.
- Er zijn verwijzingen naar musea, jeugdboeken, achtergrondliteratuur en relevante websites.

Conclusie

De website is aardig om te bekijken en om de vensters met informatie te lezen. Misschien wordt ze ooit handig als er lesmateriaal op beschikbaar komt, zodat er echt geoefend kan worden. Een leerling kan er nu bijvoorbeeld al enige informatie vinden voor een werkstuk. De wandkaart lijkt geschikt voor het basisonderwijs, in het voortgezet onderwijs wordt dezelfde kaart wat saai. Een leerling heeft er dan immers al een aantal jaren naar gekeken. Een overzicht met gebeurtenissen binnen de tijdvakken brengt m.i. veel meer kader aan. Het lijkt me wel zinvol om een boekenkast van Hugo de Groot te hebben met allemaal mooie spullen. 'Empathy in history' komt zo als doel steeds dichterbij. De minister moet dan wel geld beschikbaar stellen.

Mijn conclusie is dat de canon op dit moment voor het voortgezet onderwijs geen toegevoegde waarde heeft. De 50 items zaten immers al in de huidige kerndoelen verwerkt en aardige websites vind je tegenwoordig overal.

De zaal: middenvoor commissievoorzitter Van Oostrom naast de minister.

'Ik hoop in ieder geval dat vooral het onderwijs zelf zal reageren en niet dat het een discussie wordt met politiek gekissebis.'

Interview met Frans Groot, lid van de canon-commissie.

HANS POLS

Om de dag van de presentatie af te sluiten had de commissie gekozen voor een etentje in het Haagse etablissement Le Bistroquette. Het restaurant is een plek waar verder verleden, recent verleden en de actualiteit bij elkaar komen. De met zware metalen hekken omgeven Amerikaanse ambassade veroorzaakt in meerdere opzichten burenoverlast; het heden dringt hier wel zeer nadrukkelijk de historische omgeving binnen. Ooit dineerden in het restaurant, half versholen onder schaduw van de bomen van het voorname Voorhout, Van Agt en Wiegman hun kabinet er bij elkaar. En nu dan de voorlopig laatste bijeenkomst van de commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon. Het restaurant is dan geen venster, maar toch wel een plaats van herinnering.

Frans Groot, lid van de commissie en docent geschiedenis aan de Hogeschool Rotterdam, is de volgende dag nog opgewekt. De afsluiting was in stijl geweest en de eerste reacties op de canon waren heel redelijk geweest. Natuurlijk was er een verschil te zien in de wijze waarop kranten als de *Volkskrant* en *NRC Handelsblad* reageerden en de manier waarop de televisiejournals berichten over de canon; de kranten hadden afgewogen en positief geschreven; bij de televisie was het beeld versimpeld tot: het is tobben

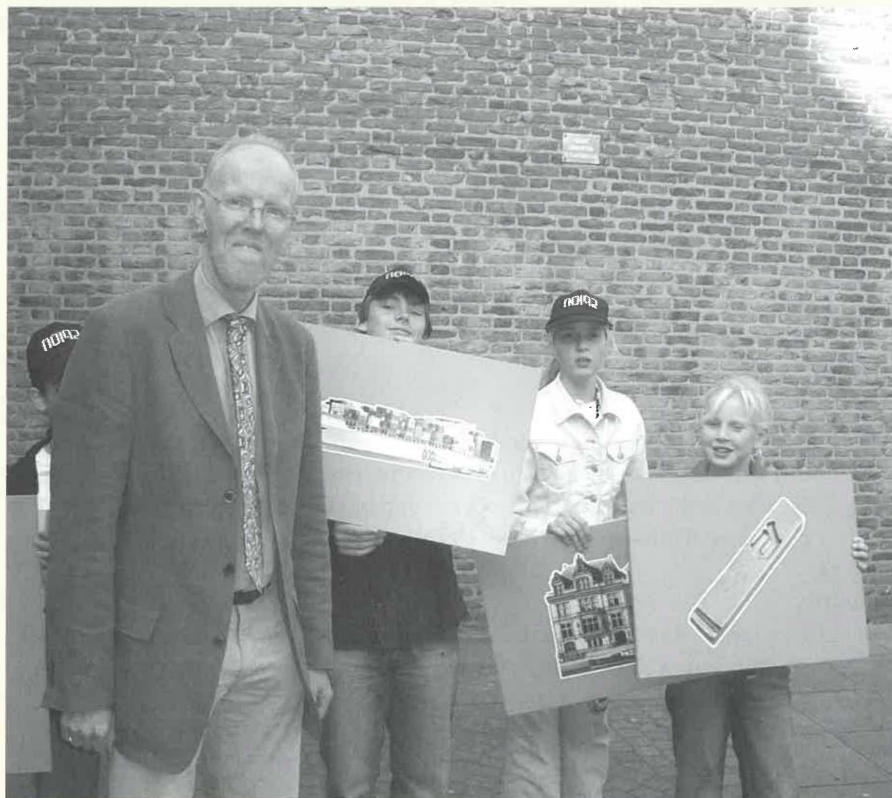
met geschiedenis. Maar toch is Groot niet ontevreden.

In de nota klinkt kritiek door op de inhoud van het huidige geschiedsonderwijs en op de bestaande lerarenopleidingen.

‘Wij sluiten aan bij een trend die vraagt om meer kennis en een minder thematische benadering. De berichten van de Pabo waren ronduit dramatisch: een zeer beperkt aantal uren voor geschiedenis. En ook op de tweede-graads lerarenopleiding is het aantal uren voor de vakinhoud beperkt. Maar als je iets wil doen aan kennisverwerving op de basisscholen en in het voortgezet onderwijs, zul je er voor moeten zorgen dat de mensen voor de klas beter zijn toegerust. Voor die kennisverwerving heb je inspiratie nodig van docenten. Dus de nota is ook een pleidooi voor de docent voor de klas. Ook op de lerarenopleiding. Leerlingen en studenten hebben contacttijd nodig met hun docenten, omdat ze eenvoudig weg te weinig kennis opdoen van achter hun pc-tje. Dat wil overigens niet zeggen dat we terug willen naar ouderwets onderwijs; we houden alleen een pleidooi voor meer vakinhoud en vakdidactiek.’

Hoe is de werkwijze van de commissie geweest?

‘We moesten met de vraag van de minister, hoe de cultureel-pedagogische functie van het onderwijs versterkt kon worden met een canon, aan de slag. Allereerst zijn er leden voor de commissie bij elkaar gezocht. Van Oostrom kon daar een stempel opdrukken, maar in eerste instantie heeft het ministerie contact gezocht met aspirantleden en als die positief reageerden ging Van Oostrom verder. Dus ik weet niet na hoeveel pogingen hij uiteindelijk bij mij is gekomen... In ieder geval hebben we echt goed kunnen samenwerken, het is geen vechtcommissie geworden. Vervolgens zijn we gaan bellen met de vraag: wie kan ons inlichten over de toestand van het geschiedsonderwijs, wat zijn de problemen en wat kunnen de oplossingen zijn. En dat gold ook voor het onderwijs in het algemeen.. We gingen op zoek naar

Frans Groot met basisschoolleerlingen.

mensen die er over gepubliceerd hadden, die onderzoek hadden gedaan, ervaringsdeskundigen. Maar er kwamen ook mensen naar ons toe, bijvoorbeeld de Pabo-commissie van de VGN. En met al die mensen hebben we gesproken, soms met een tegelijk, soms met een paar bij elkaar.’

Eigenlijk is de canon niet zo verrassend...

‘We hebben aangesloten bij wat in veel schoolmethoden staat. Hoewel het basisonderwijs soms nog met verouderde methodes werkt. Maar veel in de tijdvakken is te abstract voor de leerlingen. Vooral in het basisonderwijs hebben de leerlingen een hulpje nodig. Een paar jaar geleden heeft de SLO daar nog over gepubliceerd. Jullie hebben daar toen aandacht aan besteed. Het voordeel van de canon is de afstemming van basisschool en voortgezet onderwijs. En dan gaat het toch primair om kennisverwerving en secundair om identiteit. Het probleem daarbij is dat wetenschappers zo graag klinische, objectieve kennis willen, terwijl je in het onderwijs met leerlingen moet kunnen discussiëren en actualiseren. Want in de klas ga je op zoek

naar zingeving.’

‘We hebben in ieder geval niet zitten plussen en minnen over de vensters. Zo van: als we Drees doen, dan geen Romme of Kuyper. Belangrijk voor ons was de vraag: kun je met een bepaalde persoon en bepaalde tijd vangen. En bij Screebrenica wil je vastleggen wat Nederland met een krijgsmacht moet na de Koude Oorlog en wat de internationale gemeenschap kan en wil.’

En hoe nu verder?

Nu wachten we een half jaar op de reacties, zoals die op de website. En dan komen we in maart met een antwoord. Dan is er waarschijnlijk ook een nieuwe kabinet. Want, hoewel we gehoord hadden – via onze kanalen – dat de canon positief was gevallen in de ministerraad, is minister Van der Hoeven er niet pal achter gaan staan. Ik weet niet hoe dat politiek gaat. Doet Van der Hoeven zo vlak voor de verkiezingen geen harde uitspraken? Ik hoop in ieder geval dat vooral het onderwijs zelf zal reageren en niet dat het een discussie wordt met politiek gekissebis. Zo van: de canon is een links verhaal of het is te rechts.’